

FORSETE

Rets- og kriminalpolitisk

Tænketank

Telefon: 29 99 44 48

helle@lokdam.dk

annettesdorf@outlook.com

København den 24.9.2019

NOTAT

L175 Forslag til lov om ændring af straffeloven (begrænsning af brugen af samfundstjeneste i sager om vold mv.).

Forsetes forslag til ændring af forslaget om at begrænse brugen af samfundstjeneste i gentagelsestilfælde af simpel vold.

1. Forslaget om at begrænse samfundstjeneste i gentagelsestilfælde af simpel vold.
Det foreslås, at anvendelsesområdet for brugen af samfundstjeneste i sager om simpel vold begrænses, således at flere sager om simpel vold efter straffelovens § 244 fremover vil skulle afgøres med ubetinget fængsel.

For så vidt angår gentagelsestilfælde foreslås det, at der som det helt klare udgangspunkt skal idømmes ubetinget fængselsstraf i sager om overtrædelse af straffelovens § 244, hvor den tiltalte tidligere er straffet for ligeartet kriminalitet. Det betyder, at der fremover kun helt undtagelsesvist vil kunne idømmes betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, hvis den tiltalte tidligere er straffet for ligeartet kriminalitet, dvs. vold eller anden personfarlig kriminalitet. Lovforslaget siger videre:

”Der vil med lovforslaget således ikke kunne idømmes betinget fængselsstraf med vilkår om samfundstjeneste i sager, hvor den tiltalte tidligere er straffet for vold eller anden personfarlig kriminalitet, uanset om den pågældende på tidspunktet for domsafsigelsen har gode personlige forhold.

Dog vil der eksempelvis helt undtagelsesvist kunne idømmes betinget fængselsstraf med vilkår om samfundstjeneste, hvis den ligeartede kriminalitet er begået mere end

fem år, før det nye forhold blev begået. Dette vil dog forudsætte, at tiltalte var under 18 år, da han eller hun begik den ligeartede kriminalitet, og i dag har meget gode personlige forhold.

Det er derudover en forudsætning, at der ikke er andre omstændigheder, som taler imod, at der i den konkrete sag idømmes en betinget fængselsstraf med vilkår om samfundstjeneste.”

Af lovforslagets bemærkninger fremgår, at forslaget skyldes, at anvendelsesområdet for samfundstjeneste, som blev udvidet ved lov nr. 152 af 18. februar 2015, ikke harmonerer med den generelle retsfølelse i samfundet, bl.a. fordi samfundstjeneste i dag ses anvendt i sager, hvor den tiltalte tidligere er dømt for vold, herunder også flere gange. Lovforslaget siger herom:

”Der er i retspraksis eksempler på sager, hvor retten har idømt en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste for overtrædelse af straffelovens § 244, jf. § 247, stk. 1, hvor den tiltalte tidligere var straffet for vold fem gange, og hvor det aktuelle forhold blev begået i prøvetiden fra den seneste dom for vold”.

Der henvises i det hele til lovforslagets pkt. 2.1.

2. 1. behandlingen af lovforslaget

Under 1. behandlingen den 15. marts 2019 var der generelt stor opbakning til lovforslaget. De fleste ordførere udtrykte tilslutning til at begrænse samfundstjeneste, herunder også i gentagelsestilfælde af simpel vold. Flere af ordførerne (DF og V) begrundede udtrykkeligt deres opbakning til at begrænse brugen af samfundstjeneste i gentagelsestilfælde med, at der i retspraksis er eksempler på sager, hvor den tiltalte tidligere var straffet fem gange for vold, og hvor det aktuelle forhold blev begået i prøvetiden fra den seneste dom for vold. En ordfører (ALT) støttede ikke forslaget, men efterlyste en analyse af de ”horrible eksempler”/ ”skrækeksempler”, der er nævnt i forarbejderne.

3. Aktindsigt i de domme, der ligger til grund for lovforslaget.

Forsete har fundet det relevant at se nærmere på den retspraksis, der ligger til grund for lovforslaget, herunder *”de eksempler på sager, hvor retten har idømt en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste for overtrædelse af straffelovens § 244, jf. §247, stk. 1, hvor den tiltalte tidligere var straffet for vold fem gange, og hvor det aktuelle forhold blev begået i prøvetiden fra den seneste dom for vold”*, jf. bemærkningerne afsnit. 2.1.2.

Vi anmodede derfor d. 14. maj 2019 Justitsministeriet om at blive gjort bekendt med indholdet af den retspraksis, som ligger til grund for lovforslaget, herunder den dom, hvor der er idømt samfundstjeneste, til trods for, at den tiltalte var straffet for vold

fem gange tidligere, og hvor forholdet var begået i prøvetiden fra den seneste dom for vold.

Ved skrivelse af 24. maj 2019 blev vores anmodning om aktindsigt imødekommet som udslag af meroffentlighed (Forvaltningsretskontorets sag nr. 2019-0940-0935). Vi har således modtaget en liste med gennemgang af sager, hvor der er idømt betinget dom med vilkår om samfundstjeneste for simpel vold – afsagt efter 2015-lovens ikrafttræden. Vi har forstået, at listen er baseret på justitsministeriets gennemgang af retspraksis i Ugeskrift for Retsvæsen og Tidsskrift for Kriminalret samt gennemgang af Rigsadvokatens domsdatabase. Endvidere har vi fået en henvisning til den dom, der er gengivet i bemærkningerne pkt. 2.1.2, hvor den tiltalte var dømt for vold fem gange tidligere, og hvor forholdet var begået i prøvetiden fra den seneste dom for vold (TfK 2016.348).

4. Dommene

a) TfK 2016.348

Byretten idømte 3 måneders fængsel for vold efter straffelovens § 244, jf. § 247, stk. 1, og fandt - med henvisning til de mange forstraffe for vold - ikke grundlag for at undlade at udløse reststraffen (82 dage) eller at gøre straffen betinget.

Landsretten forhøjede straffen til 4 måneders fængsel med henvisning til tiltaltes forstraffe. Det var en fællesstraf, der også omfattede reststraffen på 82 dage. Uanset forstraffene fandt landsretten det "helt undtagelsesvis forsvarligt at gøre straffen betinget med vilkår om samfundstjeneste i 100 timer."

Landsretten henviste ved afgørelsen til baggrunden for voldsudøvelsen, voldens forholdsvis begrænsede karakter og omstændighederne i forbindelse hermed, den lange tid, der var forløbet, siden volden blev begået og oplysningerne om tiltaltes gode personlige forhold.

b) De øvrige domme i sager om simpel vold afsagt efter 2015-lovens ikrafttræden

Den gennemgang Justitsministeriet har foretaget af sager, hvor der er idømt betinget dom med vilkår om samfundstjeneste for simpel vold – afsagt efter 2015-lovens ikrafttræden viser, at der var

- 23 sager uden forstraffe for vold
- 1 sag med to forstraffe for vold
- 1 sag hvor det er oplyst, at tiltalte "senest" er straffet for vold (60 dages fængsel for grov vold i gentagelsestilfælde)

- 3 sager med en forstraf for vold
- 1 sag, hvor det er uoplyst, om der er forstraffe for vold.

Selvom det fremgår af lovforslag L175, at der i retspraksis er ”eksempler på sager, hvor retten har idømt en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste for overtrædelse af straffelovens § 244, jf. § 247, stk. 1, hvor den tiltalte tidligere var straffet for vold fem gange...”, ses der kun at være et sådant eksempel.

Der ses heller ikke i retspraksis at være eksempler, hvor den tiltalte tidligere var straffet for vold fire eller tre gange.

5. Forsetes forslag til ændring af lovforslaget L175

Uanset hvad man mener om den dom, hvor Landsretten har idømt samfundstjeneste til trods for fem forstraffe for vold (TfK2016.348), forekommer det ikke Forsete rimeligt, at denne ene – særdeles atypiske - dom skal have så vidtrækkende konsekvenser, som lovforslaget lægger op til, dvs. at det fremover skal være stort set udelukket at få en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, hvis blot man en gang tidligere er dømt for vold eller anden personfarlig kriminalitet.

Dette gælder efter lovforslaget

- Uanset om den tidligere voldsdom ligger mange år tilbage (medmindre den tidligere vold er begået af en person under 18 år, som nu har meget gode personlige forhold)
- Uanset at den tidligere voldsdom blev afgjort med en bøde (sker, men sjældent) eller med en ren betinget dom uden vilkår om samfundstjeneste (sker hyppigt)
- Uanset om den begåede vold er af forholdsvis begrænset omfang/karakter og
- Uanset om den tiltalte har gode personlige forhold

Forsete skal på den baggrund foreslå, at der foretages nogle ændringer, hvis lovforslaget genfremsættes.

- 1) For det første foreslås det, at der foretages en ændring i pkt. 2.1.3, 2. afsnit, der lyder:

”Det foreslås således for det første, at der som det helt klare udgangspunkt skal idømmes ubetinget fængselsstraf i sager om overtrædelse af straffelovens § 244, hvor den tiltalte tidligere er straffet for ligeartet kriminalitet.”

Afsnittet foreslås i stedet formuleret som følger:

”Det foreslås således for det første, at der som det helt klare udgangspunkt skal idømmes ubetinget fængselsstraf i sager om overtrædelse af straffelovens § 244, hvor den tiltalte tidligere er idømt ubetinget fængselsstraf eller betinget fængselsstraf med vilkår om samfundstjeneste for ligartet kriminalitet.”

Med en sådan ændring vil man kunne bibeholde muligheden for at anvende straffesystemet som i dag, hvor straffene løbende gradueres i gentagelsestilfælde. Man vil således kunne bruge en betinget dom med samfundstjeneste som en skærpelse i forhold til en tidligere bøde eller ren betinget dom for vold, hvis der fx i den aktuelle sag er tale om vold af forholdsvis begrænset karakter/ omfang, og hvis den tiltalte har gode personlige forhold. Først herefter vil der stort set undtagelsesfrit skulle idømmes ubetinget frihedsstraf i tilfælde af en ny – tredje – voldsdom.

- 2) Det bør tillige indføres i lovforslagets bemærkninger, at der også fremover vil kunne idømmes betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste for simpel vold i tilfælde, hvor den tiltalte tidligere er idømt ubetinget fængselsstraf eller betinget straf med vilkår om samfundstjeneste for ikke- ligartet kriminalitet, fx berigelseskriminalitet, i kombination med ligartet kriminalitet, fx et mindre groft voldsforhold, hvis den ligartede kriminalitet isoleret set kun ville have medført en bødestraf eller en ren betinget fængselsstraf uden samfundstjeneste.
- 3) Endelig skal Forsete foreslå, at der indføres en form for ”forældelse”, således at en tidligere dom for ligartet kriminalitet ikke ”på livstid” vil være til hinder for en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste for simpel vold. Dette gælder efter lovforslaget, hvis den tidligere ligartede kriminalitet er begået af en person over 18 år.

Hvis der er tale om vold begået og pådømt mange år tilbage, forekommer det ikke rimeligt, at en ny voldsag som det helt klare udgangspunkt vil skulle afgøres med ubetinget fængsel, uanset voldens grovhed og omstændighederne ved voldsudøvelsen og uanset gode personlige forhold hos den tiltalte. Der bør fastsættes en tidsmæssig grænse for, hvornår ”tavlen viskes ren”, så en gammel dom for vold begået, da den tiltalte var over 18 år, ikke skal være til hinder for en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste for simpel vold i resten af den pågældendes liv.